

Dos fets identitaris de la Catalunya dels segles xx i xxi: el dret i les relacions exteriors¹

EDUARD SAGARRA TRIAS
Universitat de Barcelona

Des d'una perspectiva estrictament jurídica, vull destacar un parell de trets que formen part, al meu entendre, del nostre fet identitari i diferencial d'uns altres que són més generals i potser comuns en moltes altres nacions i estats.

Vull esmentar d'una manera molt sintètica *dos fenòmens* de gran importància quotidiana del poble de Catalunya i de Catalunya com a nació.

1. EL DRET CATALÀ QUE ÉS PROPI DE CATALUNYA

Un dels millors i més preuats patrimonis que té Catalunya és, sens dubte, el seu dret propi. Històricament aquest dret tenia la vessant de dret públic i de dret privat. No és aquest el lloc per a fer una història del que han estat el nostre dret i les institucions i la capacitat de legislar dret públic abans del Decret de Nova Planta de Felip V.

Tampoc no entrarem a veure el contingut de l'Estatut de Sau durant la República, però només destacarem que és un tret característic i diferencial de Catalunya tenir les màximes cotes de capacitat i poder polític que es tradueixi en una autonomia no només política, sinó essencialment jurídica; és a dir, amb fonts materials i formals pròpies del nostre sistema jurídic i diferenciades de les de la resta de l'Estat.

La capacitat legislativa del nostre Parlament fa que avui dia —seguint una tradició secular que es remunta a l'edat mitjana— pugui legislar en matèries tan pròximes i quotidianes com el dret civil, comprenent-hi tot el que fa referència al dret de família, les successions, els drets reals, etc. Una prova incontestable d'aquesta capacitat i voluntat legislativa és l'aprovació i la publicació recents del llibre cinquè del

1. Text adicional que va elaborar Eduard Sagarra per a la taula rodona de la jornada.

Codi civil de Catalunya relatiu als drets reals (aprovat pel ple del Parlament de Catalunya el 20 d'abril de 2006, DOGC del 8 de maig de 2006). Només per posar-ne un exemple, aquest codi fa una regulació nova, pròpia de Catalunya, d'institucions del dret de les coses i sobre les coses com són la propietat, la possessió, la comunitat de propietat horitzontal...; i també regula el que s'anomena *Dret de vol i d'hipoteca*.

Aquest codi completa unes altres institucions i uns altres drets que ja estaven regulats i desenvolupats, com ara tot el que fa referència a la família, la persona, el codi de successions, obligacions i contractes, i també la regulació en matèria d'associacions i fundacions.

L'actual i vigent normativa postconstitucional ve a desenvolupar el que establia la compilació de dret civil de Catalunya aprovada en la Llei 40/1960, en què quedaven vigents les normes escrites, consuetudinàries, principals i supletòries del nostre dret propi històric. La legislació actual, que desenvolupa i, si escau, substitueix o codifica aquelles normes, és una posada al dia d'avui.

Com deia la compilació de dret civil de Catalunya, «les disposicions del dret civil de Catalunya regiran amb preferència al Codi Civil i a altres disposicions d'igual aplicació general».

Un darrer tret característic i autònom del nostre sistema jurídic en matèria civil és que en la interpretació de la compilació i d'altres normes s'hauran de tenir en compte «les lleis, els costums, la jurisprudència i la doctrina que constitueixen la tradició jurídica catalana d'acord amb els principis generals que inspiren l'ordenament jurídic de Catalunya».

2. L'ESTRUCTURACIÓ I LA PERTINÈNCIA D'ENTITATS ESPORTIVES CULTURALS I SOCIALS

CATALANES A LES ORGANITZACIONS I LES FEDERACIONS EUROPEES I INTERNACIONALS

Un fet identitari de Catalunya és *la voluntat col·lectiva de pertànyer, de fet i de dret, a la comunitat internacional i a moltes institucions i xarxes internacionals*, malgrat no tenir el reconeixement d'Estat, però que són admesos i acceptats per les altres entitats associacions, federacions o institucions internacionals i europees amb independència de la seva vinculació a l'Estat a què pertanyen.

Són uns exemples molt clars que demostren que aquest afany, aquesta illusió i aquesta vinculació efectiva eren molt abans que Espanya fos acceptada com a Estat a la Unió Europea o al Consell d'Europa, i àdhuc com a membre de les Nacions Unides. Considero que les realitats següents són unes petites mostres del que afirmo:

a) *Els moviments corals catalans*. La majoria de les corals catalanes, amb prestigi i reconeixement internacionals, varen ésser fundadores de xarxes internacionals i els seus mestres i directors varen desenvolupar càrrecs importants en organitzacions internacionals sense necessitar de representar, oficialment o de fet, Espanya. La seva representació i la seva vàlua eren autònomes i es constituïen en

representants i ambaixadores d'una cultura europea, diversa i pròpia (la catalana), un dels trets característiques de la qual és precisament l'amor envers la música, i més concretament la interpretada en un orfeó a cor. Aquesta afecció i aquesta tasca de desenvolupament, conreu i superació progressiva eren per a tota mena de música: música popular, música coral, música i cançons tradicionals; i tot plegat assumint un rigor en la interpretació i l'execució de tota mena d'obres clàssiques tradicionals o modernes i contemporànies.

Recordo que el plorat mestre Oriol Martorell va fundar amb la seva Coral Sant Jordi la Federació Europea de Joves Corals, de la qual va ésser nomenat vice-president per unanimitat des de l'inici, i va ésser un dels directors que més carisma tenien en les trobades Europa Cantat. Era emocionant veure com dirigia el *Rossinyol que vas a França* o *D'un temps i un país* de Raimon interpretats per més de quatre mil cantaires i, evidentment, cantant *a capella*.

No m'ho han explicat: ho he viscut en primera persona del plural.

b) *El Consell Català del Moviment Europeu*. Aquest organisme va ésser, des de l'inici a partir de 1948 del Moviment Europeu Internacional, un dels seus fundadors i impulsors, amb total independència del Consell Federal del Moviment Europeu espanyol i del Consell Basc del Moviment Europeu.

L'*statu quo* del Consell Català del Moviment Europeu (que és encara avui una de les poques plataformes unitàries que queden en plena democràcia) el fa singular dins el context europeu. Recordo que, quan jo era president del Consell Català del Moviment Europeu i en plena efervescència de l'antiga Iugoslàvia, els croats, en una mostra d'independència, volien formar el seu propi moviment europeu diferent del dels serbis, representants encara de l'Estat iugoslau, i varen demanar a Brusselles (seu del Moviment Internacional) com ho podien fer, ja que en principi la majoria de moviments europeus eren eminentment estatals. El Moviment Europeu Internacional els va adreçar a mi dient-los «que us ho expliquin els catalans, que són els únics membres actius, molt actius i compromesos, que tenen aquesta situació o aquest estatus i que voten i compten com els altres moviments estatals»!

c) *Les seleccions catalanes de caràcter esportiu*. Aquesta qüestió ha generat molta polèmica i polseguera inútil a càrrec dels defensors de l'oficialisme i la uniformitat centralista, al meu entendre injustificadament, ja que l'excusa que només els membres representants d'un Estat poden pertànyer a les federacions internacionals no és certa. La majoria de federacions esportives d'àmbit mundial, o almenys els seus estatuts, no són excloents.

d) *La UEFA i la FIFA*. Aquestes dues organitzacions internacionals esportives es regeixen pel dret intern de Suïssa i les federacions de cada Estat membre es regeixen per la seva legislació interna civil o administrativa, no com a corporacions úniques de dret públic. En uns determinats estats plurinacionals tenen més d'una

selecció reconeguda com a membre de ple dret. Així és freqüentíssim veure que en els campionats europeus i mundials de futbol, rugbi i molts més esports tenen cabuda de ple dret les seleccions d'Escòcia, Irlanda del Nord, Galles i Anglaterra quan tots aquests territoris formen part d'un únic Estat: la Gran Bretanya. Quelcom semblant passa amb les illes Fèroe, que pertanyen a Dinamarca, i amb altres territoris d'estats que formen un equip esportiu diferent.

L'Estatut de Catalunya de 2006 ha estat retallat en el darrer «cop de ribot» aplicat pel Congrés de Diputats i el Senat espanyols i avui només queden *un dret de la Generalitat i un deure de fomentar i promoure* en l'àmbit internacional l'activitat de les organitzacions catalanes. L'article 200 del recentment aprovat Estatut diu que la Generalitat promourà internacionalment les organitzacions socials, culturals i esportives dels equips de Catalunya. Textualment aquest article diu:

Article 200. La Generalitat ha de promoure la projecció internacional de les organitzacions socials, culturals i esportives de Catalunya i, si escau, llur afiliació a les entitats afins d'àmbit internacional, en el marc del compliment dels seus objectius.

Hem de relacionar necessàriament aquest article de l'Estatut de 2006 amb l'article 193 del mateix Estatut, que diu:

Article 193. Disposicions generals

1. La Generalitat ha d'impulsar la projecció de Catalunya a l'exterior i promoure els seus interessos en aquest àmbit, respectant la competència de l'Estat en matèria de relacions exteriors.
2. La Generalitat té capacitat per a portar a terme accions amb projecció exterior que derivin directament de les seves competències, sia de manera directa, sia per mitjà dels òrgans de l'Administració general de l'Estat.

No hi ha cap dubte que el que fa aquest article és simplement elevar a nivell estatutari una actuació o competència que la Generalitat de Catalunya i algunes altres comunitats autònomes ja havien desenvolupat des de feia una colla d'anys. Aquesta competència o «projecció exterior» no es contradia absolutament amb les competències que corresponen a l'Estat en les relacions internacionals, puix que aquestes resten invariables amb l'entrada en vigor del nou Estatut de Catalunya; i en cap cas no són limitades ni restringides a l'Estat central en aplicació d'aquest article 193, ni encara menys pel contingut de l'article 200 de l'Estatut de Catalunya de 2006.

A partir de l'aprovació de l'Estatut es pot afirmar que la Generalitat té competències per a fomentar l'acció exterior en els temes que siguin de la seva competència, però no té relacions internacionals com a Estat subjecte al dret internacional; és a dir, no pot firmar tractats internacionals que obliguin l'Estat. Cal dir que aquesta és, al meu entendre, una obligació *d'esforç, no de resultat*; i que, per tant, aquesta promoció de les entitats amb domicili a Catalunya les podrà dur a terme la

Generalitat directament o per mitjà dels òrgans de l'Estat encarregats de les relacions internacionals. *No oblidem que Catalunya és també l'Estat espanyol i en forma part constitucional.* És una dada que algú sovint oblida volgudament per tal de limitar els drets i les competències del nostre poble i no ajudar a la participació —o no afavorir-la— d'equips d'esportistes de reconeixement mundial però que són catalans. *Això, aquest fet diferencial, no és una desgràcia: és un privilegi o un orgull!*

La projecció exterior en els àmbits cultural, social i esportiu ens porta directament, com ja he dit, a l'article 200 de l'Estatut, que, interpretat literalment i correctament, *significa que és una obligació i un veritable deure de la Generalitat* promoure i dur a terme la projecció exterior dins del seu marc competencial i amb tots els mitjans que tingui a l'abast en les matèries aquí assenyalades, més el turisme, cosa que és prevista en l'article 171b del mateix Estatut: «La promoció del turisme que inclou la subscripció d'acords amb ens estrangers i la creació d'oficines a l'estranger.» Aquest deure consisteix en l'obligatòria promoció exterior, internacional i social de totes les organitzacions socials, culturals i esportives de Catalunya, especialment en aquells àmbits, com l'esportiu, en què la Generalitat té competència exclusiva.

No és exagerat afirmar que, si la Generalitat no exercités aquestes competències directament o a través dels òrgans o de les institucions de l'Estat, podria resultar que aquestes matèries quedessin sense desenvolupar-se, exercir-se o progressar, ja que no hi ha cap més institució o òrgan de l'Estat que les tingui encomanades, és a dir, que tingui l'obligació de desenvolupar-les o pugui fer-ho, sobretot quan es tracta d'una competència traspasada o exclusiva.

No se'ns pot escapar, per tot el que fins ara hem analitzat i d'acord amb la Constitució, que, si aquests articles de l'Estatut de Catalunya poden resultar polèmics, ho són més que res des d'una vessant política, però no haurien de tenir gens de rellevància des de la perspectiva jurídica constitucional. *És l'exercici normal de la Generalitat d'una activitat que li confia el bloc constitucional espanyol.*

Tanmateix, aquest article 200 de l'Estatut de Catalunya s'ha d'interpretar juntament amb la competència enunciada en l'article 134.2, que en matèria d'esport i lleure diu textualment: «La Generalitat participa en entitats i organitzacions d'àmbit estatal, europeu i internacional que tinguin per objecte el desenvolupament de l'esport.»

Les relacions internacionals de l'Estat són una altra cosa diferent, molt diferent, ja que són relacions entre subjectes internacionals regides pel dret internacional. En aquest supòsit, malauradament, Catalunya, avui, no és un subjecte de dret internacional i no pot, per tant, participar, fora de l'Estat, en les relacions internacionals, que són competència exclusiva de l'Estat central.

Tot plegat no obsta perquè, per prestigi, coherència i il·lusió fonamentada en la Constitució i en el vigent Estatut de Catalunya, la Generalitat, com a representa-

ció del poble, de la cultura i dels esports de Catalunya, hagi de fer tot el que estigui al seu abast per a acomplir l'acció exterior que resulti i sigui més beneficiosa per al prestigi de les institucions, dels clubs i de les associacions catalans en el marc de l'expressió i política exterior de l'Estat espanyol.

Ens ha semblat que també és un *signe identitari de Catalunya* en la història més pròxima del segle XX el desig de pertànyer com a Catalunya a federacions esportives internacionals, associacions i altres entitats culturals i ésser-hi reconeguda, ja que pel prestigi, la qualitat, la força, la il·lusió i la tradició sempre hi ha sigut present, sense haver de passar per una no necessària representació estatal.